

DOI: 10.21802/artm.2022.4.24.159
УДК 37.091.321+616.12+616.12+614.253.4

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАРДІОЛОГІЇ» НА ШОСТОМУ КУРСІ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Х.В. Левандовська

*Івано-Франківський національний медичний університет, кафедра внутрішньої медицини №2 та медсестринства, м. Івано-Франківськ, Україна,
ORCID ID: 0000-0003-3259-7940, e-mail: levandovska87@ukr.net*

Резюме. У даній статті висвітлено головні складові навчальної програми вибіркової дисципліни «Актуальні питання кардіології» Івано-Франківського національного медичного університету для студентів 6 курсу медичного факультету. Надані підсумки оволодіння студентами інтегральними, загальними, фаховими компетентностями згідно з освітньо-професійною програмою «Медицина», другий (магістерський) рівень. Висвітлено важливість використання інноваційних технологій у самостійній позааудиторній роботі для забезпечення високого рівня освітнього процесу. Прояснено мету викладання навчальної дисципліни «Актуальні питання кардіології», методику організації практичних занять, використовуючи всі різновиди методів навчання, рекомендованих для вищої школи, основні знання та вміння, що здобуває студент при засвоєнні матеріалів дисципліни.

У статті підкреслена значущість використання різноманітних методів навчання, рекомендованих для вищої школи (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, евристичний, дослідницький) при проведенні практичних занять, відповідно до затвердженого тематичного плану. Дисципліна спрямована на досягнення студентами відповідних результатів навчання, відображених у даній статті.

Оптимальне поєднання сучасних технологій, робота у навчально-практичних центрах університету, розвиток клінічного мислення, сфокусованих на поглиблення знань та вмінь при вивченні патології серцево-судинної системи є основними цілями вивчення вибіркової дисципліни «Актуальні питання кардіології».

Ключові слова: актуальні питання кардіології, самостійна робота, практичні навички.

Вступ. Медична освіта – особливий вид здобуття знань, що базується не тільки на отриманні інформації, але й надбанні відповідних навичок від спілкування віч-на-віч з хворою особою. Принципи одержання звання лікаря в сучасних умовах базується на тривалому, динамічному навчанні у медичних вищих навчальних закладах, постійне післядипломне вдосконалення протягом подальшої трудової діяльності [1, 2].

У даний час перед надавачами медичної освіти стоїть ряд перешкод – це дистанційне навчання, зміна сприйняття студентами інформації, що веде до об'єднання теорії та практики [3]. За останні десятиліття, а особливо роки, спостерігався інтенсивний розвиток дистанційної форми навчання у всіх галузях освіти. Даний метод, безперечно, володіє рядом переваг – можливість навчання на відстані не тільки на теренах країни. У фокусі післядипломної освіти лікарів – це перспектива безперервного удосконалення з використанням надсучасних інтернет-ресурсів. Проте для студента медичного вишу, з метою здобуття бази основних практичних навичок, тільки поєднання різних форм навчання може дати ефективну основу для отримання відповідної спеціалізації.

Світовий досвід подає приклад, що одним з пріоритетів оновлення суспільства є формування освіти на науковому підґрунті, зростання цінності професійної підготовки всіх можливих спеціальностей, у тому числі медичних, у системі цінностей сучасного суспільства [4].

Слід зазначити, що серед усіх компетентностей, комунікативна є однією з основних складових компетентностей лікаря. Сучасному лікарю необхідно здобути вміння правильно, швидко та якісно, оперуючи базою знань та навичок, з медичної точки зору, донести пацієнтові доступну для нього інформацію про симптоматику, наслідки захворювання, діагностичні процедури та можливі способи лікування [5].

Безперечно, використання великої кількості електронних ресурсів, комп'ютерних тренажерів покращує сприйняття та розуміння студентами теми заняття. Проте, дані технології не можуть розвинути в здобувачів освіти початки набуття лікарського досвіду, освоєння власноруч практичного матеріалу, можливість професійного зростання із взаємообміном знаннями в медичній практиці. Хоча, з іншого боку, це унікальний механізм, що створює можливість доступного навчання, розвитку цифрових бібліотек та кампусів [6].

Формування професійних компетентностей у майбутніх лікарів є головною метою викладання будь-якого предмету. Удосконалення ведення освітнього процесу у вищому медичному навчальному закладі сприяє формуванню висококваліфікованої медичної спільноти, конкурентоспроможності вищої медичної освіти [7].

Підвищення якості викладання дисципліни залежить від багатьох чинників: наявність сучасного матеріально-технічного забезпечення, висококваліфікованого педагогічного складу, методики подачі

матеріалу [8]. Одним із викликів для студентів при вивченні тем обраного предмету є значна кількість самостійної роботи [9]. Важливим аспектом у даній ситуації є систематичність виконання поставлених завдань здобувачем знань та робота згідно з розробленими методичними рекомендаціями та си́лабусом дисципліни. Саме ці дії дозволять студенту не піддатися під вплив явища прокрастинації (від лат. *procrastinatio* – відкладання на завтра) – відстрочення виконання завдань або рішень, надання переваги виконанню справ, що дають швидкий результат. Природно, що такий хибний підхід приведе до незадовільних наслідків при опрацюванні матеріалу [10].

Обґрунтування дослідження. Основне завдання медичної освіти – формування лікаря як інтелектуальної, творчої особистості з високим рівнем професійних якостей та гуманістичним світоглядом, який стане конкурентоспроможним та кваліфікованим фахівцем. На сьогодні широкого розповсюдження здобула варіативність освіти, що слугує ознакою її демократизації, розширення форм навчання від денною до дистанційної [11]. Слід також зазначити, що ефективність педагогічного процесу залежить не тільки від викладання предмету, але й від готовності студента використовувати здобуті знання та навички у майбутній професії для подальшої самореалізації у вибраній сфері [12]. У зв'язку з постійним покращенням діагностичних та лікувальних методик по всіх нозологіях, постійне оновлення теоретичної бази стає повсякденною необхідністю. Важливим стало впровадження в освітній процес дистанційного навчання та міждисциплінарної інтеграції, що покращує сприйняття студентом навчального матеріалу, розширення можливостей академічної мобільності. Саме міждисциплінарна інтеграція цілеспрямовано посилює міждисциплінарні зв'язки, зберігаючи при цьому теоретичну та практичну цілісність відповідної навчальної дисципліни [13, 14].

Ключовим завданням викладача вищого медичного навчального закладу є навчити студента використовувати інноваційні технології як способу його подальшої науково-дослідницької та лікувальної діяльності [15].

Мета дослідження. Встановити нові можливості та проаналізувати основні положення дисципліни «Актуальні питання кардіології» для покращення засвоєння та подальшого використання студентами отриманих знань та навичок.

Матеріали та методи. Згідно з навчальним планом, викладання дисципліни «Актуальні питання кардіології» здійснюється на 6 курсі медичного факультету протягом XI-XII семестру. Програма з «Актуальних питань кардіології» на 6 курсі передбачає вивчення основ кардіології, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування та профілактики основних та найбільш розповсюджених захворювань серцево-судинної системи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є удосконалення та розширення знань про захворювання системи кровообігу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні питання кардіології» є здобуття та поглиблення знань, умінь, навичок та інших компетентностей

з кардіології, необхідних у професійній діяльності, які встановлені на основі освітньо-професійної програми магістра.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) самостійна робота студентів. Ориєнтовна тривалість практичних занять – 5 годин, самостійної роботи – 13 годин. Тематичні плани практичних занять та самостійної роботи розкривають проблемні питання в кардіологічній клініці.

Методика організації практичних занять передбачає необхідність:

- зробити студента учасником процесу надання медичної допомоги пацієнтам від моменту їх госпіталізації, обстеження, постановки діагнозу, лікування до виписки зі стаціонару;
- оволодіти професійними практичними навичками; навичками роботи в команді студентів, лікарів, інших учасників процесу надання медичної допомоги;
- сформуувати у студента як у майбутнього фахівця розуміння відповідальності за рівень своєї підготовки, її удосконалення впродовж навчання і професійної діяльності.

Рекомендовано проводити практичні заняття з включенням: контролю початкового рівня знань за допомогою тестів; усного опитування у вигляді відповідей на контрольні питання; ведення 2-3 хворих із захворюваннями та станами, що відповідають тематиці заняття, з наступним обговоренням правильності встановлення діагнозу, диференціальної діагностики та лікувальних заходів із застосуванням засад доказової медицини і у відповідності до Національних та Європейських настанов і протоколів; розгляду результатів додаткових методів дослідження (лабораторних та інструментальних), які застосовуються при діагностиці й проведенні диференційного діагнозу, розгляд яких передбачений темою практичного заняття; розв'язання клінічних ситуаційних задач.

Самостійна та індивідуальна робота включає: доаудиторну та позааудиторну підготовку студентів з питань кардіології; роботу студентів у відділеннях клінічних баз кафедри, у тому числі в лабораторіях та відділеннях (кабінетах) функціональної діагностики, інтерпретацію даних лабораторних та інструментальних методів дослідження при патології серцево-судинної системи; засвоєння практичних навичок за допомогою фантомів та роботи з хворими; роботу в комп'ютерному класі; індивідуальні завдання (виступ на науково-практичній конференції клініки, написання тез, статей, підготовка мультимедійної презентації (клінічний випадок), доповідь реферату на практичному занятті).

Результати дослідження. Викладачами предмету забезпечується можливість здійснювати самостійну роботу магістрами.

Видами самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Актуальні питання кардіології» є: засвоєння практичних навичок та розв'язання ситуаційних задач за допомогою фантомів та обладнання в навчально-практичних центрах кафедри та роботи з хворими; індивідуальні завдання (виступ на науково-практичній конференції баз кафедри, написання тез,

статей, підготовку мультимедійної презентації (клінічний випадок) або доповідь реферату на практичному занятті; курація хворих (при цьому завданнями для самостійної роботи є: з'ясування скарг хворого, анамнезу захворювання та життя, проведення опитування за органами та системами; проведення фізикального обстеження хворого та визначення основних симптомів/синдромів захворювання; аналіз даних лабораторного та інструментального обстеження; формулювання діагнозу; призначення лікування; визначення заходів первинної та вторинної профілактики); доповідь результатів обстеження хворого командою студентів у навчальній групі, розбір під керівництвом викладача правильності встановлення діагнозу, диференційного діагнозу, призначеного обстеження, лікувальної тактики, оцінки прогнозу та працездатності, профілактики.

Викладачі кафедри забезпечують можливість здійснювати самостійну роботу. Під час практичних занять проводять контроль та оцінку її виконання. У зв'язку з відсутністю підсумкового контролю з навчальної дисципліни, види самостійної роботи не передбачають самостійне вивчення магістрами окремих тем занять.

Під час практичних занять проводять контроль та оцінку її виконання. У зв'язку з відсутністю підсумкового контролю з навчальної дисципліни, види самостійної роботи не передбачають самостійне вивчення магістрами окремих тем занять.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті. Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: тестові завдання, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок і медичних маніпуляцій.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому занятті у формі заліку. Оцінка успішності студента з дисципліни визначається як сума поточної навчальної діяльності (у балах), що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою, та кількість балів за виконання індивідуальної роботи студента.

Під час засвоєння навчальної дисципліни «Актуальні питання кардіології» студент має здобути сучасні знання та вміння, такі як: проводити опитування та фізикальне обстеження хворих з основними симптомами і синдромами в кардіології; ставити попередній діагноз захворювань системи кровообігу і виявляти їх ускладнення; складати план обстеження хворих і обґрунтовувати застосування неінвазивних та інвазивних методів діагностики, що застосовують у кардіології; оцінювати результати основних інструментальних і лабораторних методів діагностики захворювань системи кровообігу; проводити диференціальну діагностику основних симптомів і синдромів у кардіології; обґрунтовувати та формулювати клінічний діагноз захворювань системи кровообігу; визначати прогноз хворих із захворюваннями системи кровообігу; призначати немедикаментозне і медикаментозне лікування, у т.ч. прогноз-модифікуюче,

проводити немедикаментозну і медикаментозну первинну та вторинну профілактику захворювань системи кровообігу; вимірювати артеріальний тиск та інтерпретувати отримані дані; реєструвати та інтерпретувати ЕКГ у 12 відведеннях; діагностувати та надавати допомогу при невідкладних станах захворювань системи кровообігу (гострій серцевій недостатності, фібриляції передсердь, синдромі Морганьї-Адамса-Стокса). Таким чином, практична орієнтованість є невід'ємною складовою заняття.

Дисципліна «Актуальні питання кардіології» спрямована на оволодіння студентами інтегральними, загальними, фаховими компетентностями.

Обговорення результатів. Викладання вибіркової дисципліни «Актуальні питання кардіології» здійснюється відповідно до положення Освітньо-професійної програми «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти, робочої та навчальної програм вибіркової дисципліни.

При вивченні дисципліни «Актуальні питання кардіології» використовуються всі різновиди методів навчання, рекомендовані для вищої школи, а саме:

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), який спрямований на повідомлення інформації різними засобами, у тому числі з використанням новітніх технічних засобів навчання;
- репродуктивний, який полягає у відтворенні інформації магістром у певній логічній послідовності згідно з етіопатогенетичними концепціями;
- проблемний виклад – моделювання клінічних випадків та пошук їхнього вирішення з позицій знань фундаментальних дисциплін та захворювань кровотворної системи;
- евристичний метод – метод навчання, за якого певні елементи клінічних випадків відомі заздалегідь, а магістри доповнюють, узагальнюють та розв'язують поставлені проблемні питання;
- дослідницький – реалізація завдань, що потребують креативного підходу та інтенсифікації наукового пошуку.

Після закінчення курсу магістри повинні знати: основи законодавства та основні директивні документи про охорону здоров'я; питання етіології, клінічної діагностики основних захворювань кровотворної системи та їх ускладнень згідно з переліком Освітньо-професійної програми; принципи сучасної медикаментозної та немедикаментозної терапії невідкладних станів; роль лікаря-лікувальника в профілактиці захворювань серцево-судинної системи; питання санітарно-просвітницької роботи.

Дисципліна спрямована на досягнення студентами відповідних результатів навчання: мати ґрунтовні знання зі структури професійної діяльності; володіти спеціалізованими концептуальними знаннями; виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу; призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження; визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого; визначити характер та принципи лікування хворих; визначити необхідний режим праці,

відпочинку та харчування на підставі попереднього клінічного діагнозу; визначати тактику та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах; організувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню; формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві; визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності.

Висновки. Враховуючи специфіку професійної діяльності лікаря, необхідність покращувати та оптимізувати навчальний процес вибіркової дисципліни «Актуальні питання кардіології» скерована на формування компетентної особистості, яка здатна вирішувати фахові проблеми в нестандартних обставинах. Дана дисципліна забезпечує майбутнього лікаря знаннями та вміннями запідозрити, діагностувати та призначити індивідуальне лікування, відповідно до сучасних настанов та рекомендацій, лікування, основних захворювань серцево-судинної системи.

Більш за все викладання предмету є спрямованим на здобуття студентом не лише вміння постановки коректного діагнозу, вибору додаткових методів діагностики чи способу лікування, а зуміти налагодити контакт з пацієнтом.

Оптимальне поєднання сучасних технологій, робота в навчально-практичних центрах університету, розвиток клінічного мислення, сфокусованих на поглиблення знань та вмінь при вивченні патології серцево-судинної системи є основними завданнями вивчення вибіркової дисципліни «Актуальні питання кардіології».

Головним аспектом покращення викладання на кафедрі є практичне та теоретичне спрямування підготовки занять, вміло підібрані інтерактивні методики, мотиваційні заходи, спрямовані на зацікавленість студентів у вивченні дисципліни.

References:

- Letiaho HV, Chernuskiy VH, Vodolazhskiy ML, Hovalenkova OL. Medychna osvita dystantsiino v rozrizi suchasnykh umov. Medychna osvita. 2020; 3(39):24-28.
- Baranyk SI, Yekhalov VV, Romaniuta IA, Liashchenko PV. Intehratsiia «Klinichnoho myslennia» v suchasnu vyshchu medychnu osvitu. Pivdenoukrainskyi medychnyi naukovyi zhurnal. 2018; 18:1-12.
- Kozakov YuM, Sakevych VD, Trybrat TA, Chekalina NI, Ivanytska TA. Stymuliatsiine navchannia yak metod dlia nabuttia praktychnykh navychok ta oboviazkova skladova medychnoi osvity. Ukrainska medychna stomatolohichna akademiia. 2021. P.217-219.
- Voliarska O. Non-formal medical education of adults in Ukraine. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. 2019; 36(6):74-78.
- Bychko MV, Stetsenko SA. Sutnist, osoblyvosti, perevahy u nedoliky, kontrol yakosti znan u dystantsiinii formi navchannia studentiv zakladiv vyshchoi medychnoi osvity. Ukrainska medychna stomatolohichna akademiia. 2021. P.23-26.
- Kharkivskiy VS. Didzhytalizatsiia osvitnoho protsesu v zakladakh pislidiplomnoi osvity. Suchasni osvitni tekhnolohii. 2020; 67:130-136.
- Slipchuk V. Formuvannia komunikatyvnykh kompetentnosti inozemnykh studentiv u zakladakh vyshchoi medychnoi osvity Ukrainy. Neperervna profesiina osvita: teoriia ta praktyka (seriia: pedahohichni nauky). 2019; 2(59):52-57.
- Liakhovskiy V, Niemchenko I, Liulka O, Horodova-Andrieieva T, Liakhovska A, Krasnov O. Perspektyvy rozvytku medychnoi osvity. Naukovi rakursy. 2021; 3:153-161.
- Kulbashna Ya, Tkachuk O, Zakharova V. Novi zavdannia i funktsii suchasnoho vykladacha zakladu vyshchoi medychnoi osvity u pidhotovtsi kompetentnoho likaria. Osvitolohichni dyskurs. 2018; 1-2(20-21):141-157.
- Iekhalov VV, Kravets OV, Barannik SI, Pylypenko OV, Sydorenko AA. Fenomen prokrastynatsii na etapakh vyshchoi medychnoi osvity. Novyny medytsyny ta farmatsii. 2021; 15-16:16-17.
- Tsurkan M. Rol movy u protsesakh humanizatsii, humanitaryzatsii ta demokratyzatsii vyshchoi medychnoi osvity. Pedahohichni nauky. 2019; 4(67):235-241.
- Marichereda VH, Rohachevskiy OP, Borshch VI, Kryvtsova NV. Suchasni tekhnolohii pidvyshchennia yakosti medychnoi osvity. Intehrativna antropolohiia. 2018; 2(32):74-78.
- Lokes KP. Vybir profesii likaria – perspektyvy i trudnoshchi vyshchoi medychnoi osvity. Ukrainska medychna stomatolohichna akademiia. 2019. P.136-137.
- Shulhai AH, Fedoniuk LIa, Mudra AIe, Oleshchuk OM. Mizhdystsyplinarna intehratsiia yak skladova problemno-orientovanoho navchannia u medychnomu universyteti. Medychna osvita. 2018; 4:113-116.
- Karpenko YuP. Innovatsiini metody orhanizatsii naukovo-doslidnoi diialnosti studentiv u zakladakh vyshchoi medychnoi osvity. Seriia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. 2019; 72:211-215.

UDC 37.091.321+616.12+616.12+614.253.4

IMPROVING THE TEACHING OF THE ELECTIVE COURSE "URGENT ISSUES OF CARDIOLOGY" IN THE SIXTH YEAR OF THE FACULTY OF MEDICINE OF THE IVANO-FRANKIVSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

K.V. Levandovska

Ivano-Frankivsk national medical university, department of internal medicine №2 and nursing, Ivano-Frankivsk, Ukraine, ORCID ID: 0000-0003-3259-7940, e-mail: levandovska87@ukr.net

Abstract. This article highlights the main components of the curriculum of the elective discipline "Urgent issues of cardiology" of the Ivano-Frankivsk National Medical University for students of the 6th year of the medical faculty. The results of students' mastery of integral,

general, professional competencies according to the educational and professional program "Medicine", second (master's) level are provided. The importance of using innovative technologies in independent extracurricular work to ensure a high level of the educational process is highlighted. The purpose of teaching the academic discipline "Urgent issues of cardiology", the method of organizing practical classes using all types of teaching methods recommended for higher education, the basic knowledge and skills that a student acquires when learning the materials of the discipline are clarified. The article emphasizes the importance of using various teaching methods recommended for higher education (explanatory and illustrative, reproductive, problem presentation, heuristic, research) when conducting practical classes, according to the approved thematic plan. The discipline is aimed at students achieving the corresponding learning outcomes reflected in this article. The optimal combination of modern technologies, work in educational and practical centers of the university, the development of clinical thinking focused on deepening knowledge and skills in the study of the pathology of the cardiovascular system are the main goals of studying the elective discipline "Urgent issues of cardiology".

Aim. Establish new opportunities and analyze the main provisions of the discipline "Urgent issues of cardiology" to improve the assimilation and further use of the acquired knowledge and skills by students.

Materials and methods. According to the curriculum, teaching of the discipline "Urgent issues of cardiology" is carried out in the 6th year of the medical faculty during the XI-XII semester. The program on "Urgent

issues of cardiology" in the 6th year involves the study of the basics of cardiology, while the emphasis is on the study of etiology, pathogenesis, clinic, diagnosis, treatment and prevention of the main and the most common diseases of the cardiovascular system. The subject of study of the academic discipline is the improvement and expansion of knowledge about diseases of the circulatory system.

Results. The teaching of the elective discipline "Urgent issues of cardiology" is carried out in accordance with the provisions of the educational and professional program "Medicine" of the second (master's) level of higher education, work and training programs of the elective discipline. When studying the discipline "Urgent issues of cardiology", all types of teaching methods recommended for higher education are used. The discipline is aimed at students achieving appropriate learning outcomes.

Conclusions. Taking into account the specifics of a doctor's professional activity, the need to improve and optimize the educational process of the selective discipline "Urgent issues of cardiology" is aimed at the formation of a competent person who is able to solve professional problems in non-standard circumstances. This discipline provides the future doctor with the knowledge and skills to suspect, diagnose and prescribe individual treatment, according to modern guidelines and recommendations, for the treatment of the main diseases of the cardiovascular system.

Keywords: urgent issues of cardiology, independent work, practical skills.

Стаття надійшла в редакцію 18.10.2022 р.

Стаття прийнята до друку 26.12.2022 р.